

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: προσεγγίζοντας την πολυπολιτισμικότητα μέσα από την αισθητική αγωγή στο χώρο του Νηπιαγωγείου.

Λαμπρινή Αγγέλη

ΠΕ 60 3^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑΣ

lamprini.angeli@gmail.com

Πρέβεζα, Ελλάδα

Κωνσταντίνα Μούτσιου

ΠΕ 60 2^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Konstantinamoutsiou848@gmail.com

Πρέβεζα, Ελλάδα

Αγγέλης Αλέξανδρος

ΠΕ 60, ΠΕ 18 12^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΡΤΑΣ

imaretarta@hotmail.com

Άρτα, Ελλάδα

Θεοδωρή Ελένη

ΠΕ 60 ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΕΜΠΕΣΟΥ ΑΙΤ/ΝΙΑΣ

ltheodori@yahoo.gr

Άρτα, Ελλάδα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπαίδευση ως θεσμός αντικατοπτρίζει σε έντονο βαθμό τον πολιτισμό και τις κοινωνικοοικονομικές δομές της κοινωνίας. Στους κόλπους της σύγχρονης κοινωνίας εντάσσονται ολοένα και περισσότερο άτομα που ανήκουν σε διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα διαμορφώνοντας κατά συνέπεια μία καινούρια, δυναμική πολυπολιτισμική ταυτότητα. Το σχολείο -ως μικρογραφία της κοινωνίας- αποκτά έναν διαπολιτισμικό και πολυπολιτισμικό χαρακτήρα καθώς οφείλει να συμπεριλάβει μαθητές/τριες με διαφορετική γλώσσα και κουλτούρα και να επιτύχει την ομαλή ενσωμάτωσή τους στον εκπαιδευτικό χώρο. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί μια σύγχρονη προσέγγιση η οποία συμβάλλει στην αποδοχή της διαφορετικότητας των άλλων και στην αναγνώριση της ισότητας όλων των ανθρώπων λαμβάνοντας υπόψη τον καταλυτικό ρόλο των εκπαιδευτικών στην ορθή διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης η αισθητική αγωγή κατέχει κεντρική θέση καθώς μέσα από την καθημερινή πρακτική αναπτύσσει τις γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές ικανότητες και ενισχύει τη δημιουργικότητα, τη φαντασία και την ευαισθησία των νηπίων.

Συνειδητοποιούν τη διαφορετικότητα, συναισθάνονται την εικόνα του εαυτού τους και ταυτόχρονα αποδέχονται και την εικόνα των άλλων. Πιο συγκεκριμένα στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι τα νήπια να γνωρίσουν τους άλλους λαούς και τους πολιτισμούς αυτών, να βοηθήσουν στην άρση του πολιτισμικού στερεοτύπου και οδηγηθούν στην αναγνώριση και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Με την εφαρμογή κατάλληλων δραστηριοτήτων οι μαθητές / τριες συνειδητοποιούν την αναγκαιότητα της ειρηνικής και γόνιμης συμβίωσης στα πλαίσια μιας πολυπολιτισμικής κι πολυγλωσσικής κοινωνίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα εισρέει μεγάλος αριθμός μεταναστών με συνέπεια να δημιουργούνται διάφορες μειονοτικές ομάδες για τις οποίες όμως πρέπει να μεριμνήσει το Ελληνικό Κράτος. Η φροντίδα για τους ανθρώπους αυτούς συμπεριλαμβάνει και την εκπαίδευση των ανήλικων παιδιών τα οποία διαμένουν στη χώρα μας. Στα πλαίσια αυτά σημαντική είναι η προσφορά της διαπολιτισμικής αγωγής η οποία στόχο έχει την αναγνώριση της ισότητας όλων των ατόμων και επισημαίνει το σημαντικό ρόλο του εκπαιδευτικού για την υλοποίηση αυτού του στόχου. Προκειμένου ο εκπαιδευτικός να ανταποκριθεί στο σύγχρονο ρόλο του επιμορφώνεται σε ζητήματα διαπολιτισμικότητας έτσι ώστε να διαχειριστεί επιτυχώς ευαίσθητα θέματα που ανακύπτουν μέσα σε μια διαπολιτισμική τάξη. Σημαντική βοήθεια προσφέρουν οι νέες διδακτικές μέθοδοι και το εμπλουτισμένο υλικό διδασκαλίας.

Άνθρωποι διαφορετικής γλώσσας, ηθών και εθίμων, κουλτούρας, καλούνται να ενσωματωθούν και να συνυπάρξουν μέσα στο κράτος. Η αλλαγή της κοινωνίας επιδρά καθοριστικά και στο χώρο της εκπαίδευσης, η οποία, μετά την οικογένεια, συνιστά τον κύριο παράγοντα κοινωνικοποίησης των παιδιών. Τα άτομα, μέσα από την εκπαίδευση, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν, να σέβονται, να αποδέχονται τη διαφορετικότητα και να συμβάλουν με τον τρόπο αυτό στη διαμόρφωση της κοινωνίας, μιας κοινωνίας που δε φοβάται, δεν παραγκωνίζει και δεν εμφανίζει στερεοτυπικές στάσεις απέναντι σε ανθρώπους από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα (Νικολάου, 2008).

Η εκπαίδευση αποκτά επομένως πολυπολιτισμικό και διαπολιτισμικό χαρακτήρα, ο οποίος εντάσσεται στο συμπεριληπτικό εκπαιδευτικό μοντέλο και πλέον διακατέχεται όχι μόνο από μονοπολιτισμικά στοιχεία αλλά και πολυπολιτισμικά τα οποία στόχο έχουν την ομαλή ενσωμάτωση όλων των μαθητών στις αρχές του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Τα παιδιά μυούνται στην αξία της ανοχής απέναντι σε καθετί διαφορετικό, στην αποδοχή ή απόρριψή του μετά από κριτική σκέψη και αναστοχασμό και στην ικανότητα ταύτισης με τον άλλο μέσα από τη βιωματική, εμπειρική μάθηση.

Το σχολείο, ως ένας από τους σημαντικότερους φορείς κοινωνικοποίησης του παιδιού, βοηθά στο να προάγει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και οφείλει να εντάξει στην εκπαιδευτική διαδικασία δράσεις που αναδεικνύουν τη μητρική γλώσσα των αλλοδαπών μαθητών/τριών, να συμβάλει στην ανάπτυξη και καλλιέργεια των ικανοτήτων και κλίσεων τους, να άρει τυχόν στερεοτυπικές αντιλήψεις και συμπεριφορές και να φέρει στην επιφάνεια τα κοινά χαρακτηριστικά των ανομοιογενών ομάδων (Νικολάου, 2011).

Σημαντικό ρόλο για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση των παιδιών προσχολικής ηλικίας ασκεί ο τομέας της αισθητικής αγωγής όπου με βιωματικό και ευχάριστο τρόπο έρχονται σε επαφή και γνωριμία με την πολιτισμική κληρονομιά, την συναίσθηση της εθνικής μας ταυτότητας και ανοίγει ο δρόμος της επικοινωνίας μεταξύ των λαών. Η επικοινωνία μέσω των τεχνών ξεπερνά εμπόδια και δυσκολίες που δημιουργούνται από την αποκλειστική χρήση της ελληνικής γλώσσας. Όλα τα παιδιά αισθάνονται ισότιμα μέλη της ομάδας και ενθαρρύνονται να εκφράσουν ποικιλοτρόπως τα συναισθήματα και τους φόβους τους.

Επομένως η συμβολή της αισθητικής αγωγής είναι μεγάλη στη διάπλαση και την καλλιέργεια του χαρακτήρα του παιδιού δίχως η τέχνη να είναι αυτοσκοπός της αγωγής αυτής. Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι το ωθεί να αποκτήσει επιτυχώς δεξιότητες που διευκολύνουν την επικοινωνία και τις συνεργατικές δραστηριότητες.

Εν κατακλείδι το συγκεκριμένο πρόγραμμα υπογραμμίζει τα οφέλη που προκύπτουν από την αισθητική αγωγή, όταν αυτή ενσωματώνεται με το αναλυτικό πρόγραμμα της προσχολικής εκπαίδευσης και επηρεάζει σημαντικά και θετικά τη ζωή των μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα με απώτερο σκοπό την πραγμάτωση της συμπεριληπτικής ή ολιστικής προσέγγισης της μάθησης (Γκόβαρης,2004).

Υλοποίηση Προγράμματος

Βαθμίδα Εκπαίδευσης: Νηπιαγωγείο

Τάξεις: 2 μεικτά τμήματα (νήπια-προνήπια)

Αριθμός μαθητών: 28

Χρονολογία εφαρμογής: 2022-2023

Διάρκεια: 10 συνεδρίες (με χρονική διάρκεια της κάθε συνεδρίας 45 λεπτών)

Στόχοι - επιδιώξεις

Ο βασικότερος σκοπός του σχεδίου εργασίας είναι τα παιδιά να μπορούν μέσα από βιωματικό τρόπο στα πλαίσια της αισθητικής αγωγής να κοινωνικοποιούνται να αλληλοεπιδρούν δημιουργικά να συνεργάζονται αρμονικά και να αναγνωρίζουν και να σέβονται την διαφορετικότητα.

Διδακτικοί Στόχοι

- Να γνωρίσουν τα νήπια άλλους λαούς και τους πολιτισμούς αυτών.
- Να βοηθήσουν τα νήπια στην άρση του πολιτισμικού στερεοτύπου.
- Να δέχονται μηνύματα από τους άλλους.
- Αναγνώριση και αποδοχή της διαφορετικότητας.
- Να μάθουν να σέβονται και να αποδέχονται την ιδιαιτερότητα του άλλου είτε αφορά διαφορές το φύλο, τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία ή τη γλώσσα.
- Να αποκτήσουν στάσεις και συμπεριφορές οι οποίες στην ενήλικη ζωή τους θα τα βοηθήσουν να γίνουν πολίτες του κόσμου μακριά από κάθε προκατάληψη και μισαλλοδοξία.
- Να γνωρίσουν ήθη , έθιμα και τον πολιτισμό άλλων λαών, να αποδεχτούν και να ανακαλύψουν την ομορφιά της διαφορετικότητας στους λαούς ακόμα κι αν δεν υπάρχουν κοινά πολιτιστικά στοιχεία.
- Να αναπτύξουν τα νήπια μεταξύ τους σχέσεις φιλίας και συνεργασίας

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα υλοποιήθηκε με τη μέθοδο project. Ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων στηρίχθηκε στη βιωματική μάθηση και στην ομαδοσυνεργαστική διδασκαλία. Τα παιδιά με ενεργητικό και βιωματικό τρόπο απέκτησαν γνώσεις και δεξιότητες και έμαθαν να σέβονται τη διαφορετικότητα, να αναγνωρίζουν τη διαφορετική κουλτούρα και νοοτροπία των άλλων και να διαμορφώνουν τη διαπολιτισμική τους ταυτότητα.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

- Υλικό αισθητικής αγωγής (πίνακες ζωγραφικής, παγκόσμια έργα τέχνης κτλ.)
- Εποπτικό υλικό (Χάρτες, υδρόγειος σφαίρα, αφίσες, φωτογραφίες)
- Ψηφιακός και τεχνολογικός εξοπλισμός(Η/Υ, διαδραστικός πίνακας,, CD player, ηχεία και βιντεοπροβολέας
- Λογισμικά ανοιχτού και κλειστού τύπου (Tux paint, Google Earth, bookcreator κ.λπ.)
- Βιβλία και παραμύθια σχετικά με το θέμα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

1^η δραστηριότητα

Στόχος: Να γνωρίσουν τα παιδιά άλλους λαούς εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιο τους με όρους διαπολιτισμικότητας και πολυπολιτισμικότητας.

Υλοποίηση: Διαβάζοντας στην γωνιά συζήτησης το παραμύθι “Διακοπές στις Ινδίες” και έχοντας έναν παγκόσμιο χάρτη της Γης, προτρέπουμε τα παιδιά να εντοπίσουν τις Ινδίες πάνω στο χάρτη. Για να το θυμόμαστε καρφισώσαμε σε αυτό το σημείο του χάρτη ένα κόκκινο χαρτάκι. Μέσω της διαλογικής συζήτησης δημιουργούμε εννοιολογικό χάρτη με τις χώρες που θα επισκεφθούμε μέσω του προγράμματος ψηφιακής περιήγησης Google Earth.

2^η δραστηριότητα

Στόχος: Να γνωρίσουν τα παιδιά νέους πολιτισμούς και να διακρίνουν τα εθνικά σύμβολα άλλων χωρών.

Υλοποίηση: Αφού επεξεργαστήκαμε τα βασικά χαρακτηριστικά πολιτισμικά γνωρίσματα της κάθε χώρας επικεντρωθήκαμε στο εθνικό τους σύμβολο, τη σημαία. Σε ένα πανέρι έχουμε τόσους φακέλους όσο και ο αριθμός των παιδιών. Σε κάθε φάκελο υπάρχει 1 κάρτα με το όνομα μιας χώρας και τη σημαία της. Τα παιδιά επιλέγουν από 1 φάκελο και καλούνται να εντοπίσουν στο χάρτη τη χώρα που τους έτυχε. Κάθε νήπιο διαπιστώνει ότι η ίδια χώρα έτυχε και σε κάποιο άλλο νήπιο και έτσι δημιουργούνται ζευγαράκια νηπίων με κοινά ενδιαφέροντα. Στη συνέχεια καλούνται τα ζευγαράκια να κατασκευάσουν τη σημαία που τους έτυχε.

3^η δραστηριότητα

Στόχος: Να έρθουν σε επαφή με μνημεία παγκόσμιας εμβέλειας άλλων χωρών και να κατανοήσουν ότι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτισμικής τους κληρονομιάς.

Υλοποίηση: Ψηφιακή περιήγηση στα μουσεία της κάθε χώρας και εντοπισμός του χαρακτηριστικού μνημείου της κάθε χώρας. Έπειτα, επιλέξαμε 5 χαρακτηριστικά μνημεία από διάφορες χώρες (Κολοσσαίο, πύργος του Άιφελ, Ακρόπολη, Big Ben, Σινικό τείχος) και προβήκαμε σε τρισδιάστατη κατασκευή τους.

4^η δραστηριότητα

Στόχος: Να εκφράζονται με το ελεύθερο δραματικό παιχνίδι, να αναπτύσσουν τη δημιουργικότητά τους γνωρίζοντας τον εαυτό τους και τον κόσμο.

Υλοποίηση: Με αφορμή το τραγούδι με τίτλο “Το γαϊτανάκι” του Γεώργιου Ρίτσου τα παιδιά το δραματοποιούν και μοιράζουν τους ρόλους. Μεταμφιέζονται σε παιδιά-μεγάλοι, πουλιά, λουλούδια και Άνοιξη. Με τη χρήση μουσικών οργάνων εκφράζονται ανάλογα:

Παιδιά-τύμπανα

Μεγάλοι-μεταλόφωνο

Πουλιά- ξυλόφωνο

Λουλούδια-κουδουνάκια

Άνοιξη-φλογέρα

5^η δραστηριότητα

Στόχος: Να γνωρίσουν την παγκόσμια πολιτισμική κληρονομιά στο τομέα της ενδυμασίας.

Υλοποίηση: Με αφορμή την εθνική εορτή της 25^{ης} Μαρτίου 1821 αναφερθήκαμε στις παραδοσιακές ενδυμασίες κάθε λαού ώστε να γίνει κατανοητό από τα παιδιά ότι κάθε χώρα έχει την ιδιαίτερη στολή της. Τα παιδιά αναζήτησαν εικόνες και φωτογραφίες στο διαδίκτυο σχετικά με την ενδυμασία της κάθε χώρας και κατέγραψαν ομοιότητες και διαφορές.

6^η δραστηριότητα

Στόχος: Να γνωρίσουν την παγκόσμια πολιτισμική κληρονομιά στο τομέα της ενδυμασίας.

Υλοποίηση: Με αφορμή την εθνική εορτή της 25^{ης} Μαρτίου 1821 αναφερθήκαμε στις παραδοσιακές ενδυμασίες κάθε λαού ώστε να γίνει κατανοητό από τα παιδιά ότι κάθε χώρα έχει την ιδιαίτερη στολή της. Τα παιδιά αναζήτησαν εικόνες και φωτογραφίες στο διαδίκτυο σχετικά με την ενδυμασία της κάθε χώρας και κατέγραψαν ομοιότητες και διαφορές.

7^η δραστηριότητα

Στόχος: Να αναγνωρίσουν την σημασία και την αξία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διακρίνοντας ως βασικές αρχές τη ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την κατανόηση, την υπεράσπιση και τον σεβασμό για τα δικαιώματα του παιδιού.

Υλοποίηση: Με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση των παιδιών στα ανθρώπινα δικαιώματα παρακολουθήσαμε βίντεο σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης παιδιών σε όλο τον κόσμο. Διαπιστώθηκε ότι ανεξάρτητα από τη γλώσσα και το χρώμα τα δικαιώματα είναι ίσα προς όλους και απαιτείται ο σεβασμός και η προστασία τους. Στο τέλος δημιουργήσαμε e book με ζωγραφιές των παιδιών με θέμα τα δικαιώματα και κατασκευή αφίσας που αναρτήθηκε στο χώρο του σχολείου μας.

Αξιολόγηση Προγράμματος

Με την υλοποίηση αυτού του σχεδίου εργασίας, τα παιδιά ενεπλάκησαν σε διαδικασίες ενεργητικής και συμμετοχικής μάθησης. Τα νήπια γνώρισαν μέσα από βιωματικές καταστάσεις την ύπαρξη και των άλλων λαών στη γη, τις χώρες που ζουν, τα ήθη και τα έθιμά τους, τον ιδιαίτερο τρόπο στο ντύσιμο, τις ασχολίες τους, ήρθαν σε επαφή με το διαφορετικό, έμαθαν από το διαφορετικό, εντόπισαν τα κοινά στοιχεία, προβληματίστηκαν, συνειδητοποιήσαν τις πανανθρώπινες ανάγκες και αξίες, αλληλεπίδραση - ανταλλαγή - αμοιβαιότητα - ενσυναίσθηση, για ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων μέσα σε ένα πολιτισμικό πλουραλισμό.

Αξιολόγηση Προγράμματος

Με την αβίαστη εμπλοκή τους στις δραστηριότητες, βοήθησαν να ξεπεράσουν προκαταλήψεις και αναστολές που πιθανόν είχαν για τους άλλους λαούς και να αναπτύξουν αισθήματα αγάπης, σεβασμού, αλληλεγγύης και φιλίας για αυτούς αναγνωρίζοντας την ισοτιμία των πολιτισμών και το δικαίωμα της διαφοράς.

Στις ποικίλες δραστηριότητες υποδύθηκαν κατοίκους άλλων χωρών και βίωσαν μέσα από το παιχνίδι τον τρόπο ζωής άλλων ανθρώπων. Τα νήπια απόλαυσαν τη χαρά της συνεργασίας μέσα από το διάλογο, την αλληλεπίδραση και τη διαπραγμάτευση με τους γύρω τους. Προσεγγίσαμε το θέμα από διαφορετικές κατευθύνσεις και δόθηκε η ευκαιρία να αξιοποιηθούν οι ιδιαίτερες ικανότητες και κλίσεις των νηπίων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γκόβαρης Χ., «Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση», Ατραπός, Αθήνα 2004
- Νικολάου Γ., «Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000.
- Νικολάου, Γ. (2008). Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο. Από την 'ομοιογένεια' στην πολυπολιτισμικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Νικολάου, Γ. (2011). Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον – Βασικές αρχές. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παπαχρήστος, Κ. (2006). Διαπολιτισμική εκπαίδευση / επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Στατέρας, Χ. (2002). Διαπολιτισμική εκπαίδευση και διαθεματικότητα Τα Εκπαιδευτικά

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ